

מתה מחמת מלאכה

<p>5 סמ"ע:</p> <p>ח] ואכלוה העכברים כו'. כן הוא בגמרא בפרק השואל [צ"ז ע"א] בלישנא קמא. ובטור [סעיף ז'] כתב בשם הרא"ש דאפילו אכלה השונרא עכברים טובא וחביל ומת ג"כ פטור דהוי"ל כמתה מחמת מלאכה, ואעי"ג דלאו מחמת מלאכה ממש היא כולי האי, דהא לרדוף העכברים שאלה לו ולא לאכול מהן, מ"מ כיון דאינה מתה אלא מחמת אכילה מיקרי מחמת מלאכה, וכן הוא בגמרא שם באיכא דאמרי. והוי"ל למור"ם לכתוב זה, ומינה נלמד במכ"ש להא דבשעת רדיפה חברו עליה העכברים, ואפשר דס"ל להלכה כלישנא קמא. מיהו בתרומת הדשן סי' שכ"ח משמע איכא, דבאכלה העכברים טובא ומתה הוי מתה מחמת מלאכה טפי מרדפה עכברים וחברו עכברים עליה ואכלוה, וי"ל דמשו"ה נקט מור"ם לרבותא, ודוק. והוא הדין אם שאל כלים להלחם עם השונאים ונפלו בני העיר ליד השונאים ולקחו הכלי זיין, הוה מחמת מלאכה ופטור, כן כתב בתרומת הדשן סי' שכ"ח.</p>	<p>1 ב"מ צו ע"ב:</p> <p>איבעיא להו: כחש בשר מחמת מלאכה מאי? אמר ליה ההוא מרבנן ורב חלקיה בריה דרב אויא שמיה: מכלל דכי מתה מחמת מלאכה מחייב! נימא: לאו לאוקמא בכילתא שאילתה. אלא אמר רבא: לא מיבעיא כחש בשר מחמת מלאכה דפטור, אלא אפילו מתה מחמת מלאכה - נמי פטור. דאמר ליה: לאו לאוקמא בכילתא שאילתה.</p>
<p>6 רמב"ן ב"מ צו ע"ב:</p> <p>הא דאמרי' במתה מחמת מלאכה לאו לאוקומה בכילתא שאילתה. קשיא לי וכי מגרע גרע כיון דכי מתה מחמת עצמה חייב אעי"ג דמלאך המות הוא דקטלה ומי"ל הכא ומי"ל התם, כי מתה מחמת מלאכה דשואל דמי"מ איהו גרם לה היכי מפטר, בשלמא למפטר בה שאר שומרין בהך טענה דלאו לאוקומה בכילתא שאילתה טענה מעלייתא היא לומר דלאו פשיעה דידהו היא אלא שואל מי יכלת למימר בה טפי מאונס, וי"ל דשואל ודאי חייב באונסין אבל לא בפשיעה דמשאיל, וכאן משאיל פשע בה שהשאלה למלאכה והיא אינה יכולה לסבול אותה וכגון שמתה מחמת אובצנא דמלאכה.</p>	<p>2 ב"מ צו ע"א:</p> <p>ההוא גברא דשאל שונרא מחבריה, חברו עליה עכברי וקטלוהו. יתיב רב אשי וקמיבעיא ליה: כי האי גוונא מאי? כי מתה מחמת מלאכה דמי, או לא? אמר ליה רב מרדכי לרב אשי, הכי אמר אבימי מהגרונאי משמיה דרבא: גברא דנשי קטלוהו - לא דינא ולא דיינא. איכא דאמרי: אכיל עכברי טובא וחביל ומית. יתיב רב אשי וקא מעיין בה: כהאי גוונא מאי? אמר ליה רב מרדכי לרב אשי, הכי אמר אבימי מהגרונאי: גברא דנשי קטלוהו - לא דינא ולא דיינא.</p>
<p>7 רשב"א ב"מ צו ע"ב:</p> <p>מי"ל דהיינו עיקר טעמיה דרבא דודאי מאן דמשאיל פרה לחברו למלאכה מיזע ידע דעבידא לאכחושי בבשרא דלאו לאוקמה בכילתא שאלה ואפי"ה לא שם ליה מעיקרא בכחשא, וכיון דלאו בכחש קפיד אף במתה מחמת מלאכה נמי לא קפיד, דמה לי קטלה כלה מי"ל קטלה פלגא.</p>	<p>3 טור סי' שמ:</p> <p>כתב הרמ"ה מי ששואל בהמה לילך דרך ידוע ובאו עליו לסטין באותו הדרך או חיות רעות ואנסוה ממנו חשיב שפיר מתה מחמת מלאכה כיון שמחמת הדרך ששאלה לילך בה הוליכה וטאנסה. כי היכי דפטרינן לההוא דשאל שונרא מחבריה ואכלה עכברים טובא ומתה אף על פי שלא הרגתה המלאכה גופה כיון שבמלאכה ששאלה לצרכה מתה בגרמתה.</p> <p>ואי"ה הרא"ש ז"ל אומר דאין נראה דלא דמי לשונרא ששאלה להרוג עכברים דבאותה מלאכה עצמה טאנסה והוי כשואל בהמה למהלך יום אחד ומחמת ההילוך מתה אבל אם טאנסה ממנו בדרך אונס אחר הוא ואינו מחמת מלאכה שאף בלא מלאכה אפשר שתאנס ממנו הילכך חייב.</p>
<p>8 ש"ך:</p> <p>(ה) ויש חולקין כו' - וכן נרא' לי עיקר וכמ"ש הרמב"ן...</p> <p>(ו) ואכלוה העכברי' כו' - והי"ה אם שאל כלים להלחם עם השונאים ונפלו בני העיר ביד השונאים ולקחו הכלי זיין הוי מחמת מלאכה ופטור כן כתב בת"ה סי' שכ"ח ומביאו ד"מ ר"ס זה והביאו ג"כ בסמ"ע והבי' ראיה מהך דינא דחברו עליה עכברים וקטלוהו ואינו נראה בעיני דהכא מיקרי שפיר מתה מחמת מלאכה שמחמת שתרצה לעשות מלאכת' בעצמה להרוג העכברים חברו עליה וקטלוהו ואי"כ פשע המשאיל אבל בכלי המלחמי ודאי אין הכלים עצמם עושים המלאכה רק הבעל מלחמי וקרי מתה מחמת מלאכה הבעל מלחמי שלא נצח מלחמה ומחמת כן נלקחו מהם הכלי זיין ולא פשע המשאיל והלכך על הכלים הי"ל אונסים וחייב כן נ"ל ומי"ל דהתי"ה סובר כהמחבר בס"ג אבל ליש חולקין חייב ודוק וכן עיקר.</p>	<p>4 שו"ע סי' שמ סע' ג:</p> <p>השואל בהמה מתבירו לילך דרך ידוע, ובאו עליו לסטים באותו הדרך, או חיות רעות, ואנסוה ממנו, חשיב שפיר מתה מחמת מלאכה. הגה: ויש חולקין בזה וסבירא להו דלא מיקרי מחמת מלאכה, דהרי אף בלא הליכת הדרך איפשר שיבא לה אונס כזה (טור בשם הרא"ש). אבל המשאיל לחבירו שונרא לרדוף עכברים, ואכלוה העכברים, מיקרי מחמת מלאכה, דבא לה האונס מחמת המלאכה, וכל כיוצא בזה (טור). בהמה שנתייגעה במלאכתה ונתחממה ומתה אחר כך, או נכשלה בדרך ונפלה ומתה, מיקרי מחמת מלאכה. ודוקא שהרגיש בעודו במלאכה, אבל אם לא הרגיש מיד, לא יכול לישבע דמתה מחמת מלאכה, דדילמא בלאו הכי נמי היתה מתה (שם בשם ר"י והרא"ש).</p>